

Științe socio-umane

ROLUL INTERDISCIPLINARITĂȚII ÎN DESĂVÂRȘIREA PREGĂTIRII ABSOLVENTULUI INSTITUȚIEI SUPERIOARE DE ÎNVĂȚĂMÂNT ARTISTIC

THE ROLE OF INTERDISCIPLINARITY IN COMPLETING THE TRAINING OF THE ARTISTIC HIGHER EDUCATION INSTITUTION GRADUATE

TATIANA COMENDANT,

conferențiar universitar, doctor,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

ECATERINA IUDINA,

lector superior,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Interdisciplinaritatea stăpânește un potențial imens în desăvârșirea tuturor componentelor procesului de cunoaștere. În lucrare sunt remarcate etape concrete de constituire a procesului de creație care permit să promovăm obiective structurate și ordonate logic în perfecționarea cunoștințelor, abilităților, capacităților, pregătirii specialistului tânăr, absolvent al instituției superioare de învățământ artistic

Desăvârșirea profesională necesită eforturi multidisciplinare conjugate între diferite categorii de materie de studiu. Interdisciplinaritatea crează o bază productivă, de căutare creativă ce contribuie la formularea și implementarea proiectelor de creație de către viitorii profesioniști în domeniu.

Cuvinte-cheie: *interdisciplinaritate, învățământ artistic, tânăr specialist, proiect de creație, proces de cunoaștere, proces de creație, desăvârșire profesională.*

Interdisciplinarity has an immense potential for improving all the components of the cognition process. In the article the author emphasizes concrete stages of building the creative process that make it possible to promote structured and logically coordinated objectives for improving the knowledge, abilities and training of the young specialist, graduate of the artistic higher educational institution.

Professional perfection requires interdisciplinary joined efforts among different categories of study disciplines. Interdisciplinarity creates an efficient basis for creative research that contributes to the wording and implementation of creative projects to be made by future professionals in the sphere of their activity.

Keywords: *interdisciplinarity, artistic education, young specialist, creation project, cognition process, creative process, professional improvement.*

Una din direcțiile prioritare de pregătire a *tânărului specialist* este formarea unui profesionist capabil să înainteze și să implementeze *proiecte de creație*.

Această direcție a procesului de educație și instruire universitară nu numai că este actuală, dar și extrem de specifică în raport cu absolventul instituției superioare de *învățământ artistic*. Specificul este determinat de conținutul activității pictorului, muzicianului, regizorului, actorului, coregrafului, participării lor în crearea operelor de artă. Acest element formativ de activitate profesională al viitorului specialist din domeniul artelor transpune accentul de pe conținutul *procesului de creație* pe însușirea lui exterioară, unde elementul multiplicării, într-o măsură oarecare, este substituit prin tranșarea creativă.

Proiectele de creație sunt examinate de către noi din punct de vedere a creșterii profesionale și a

perfecționării cunoștințelor, abilităților, capacităților, pregătirii către situații nestandard și soluționarea lor adecvată. Formularea, apoi soluționarea *proiectelor de creație* depind, în primul rând, de nivelul intelectual și spiritual de dezvoltare al personalității. Un mijloc de bază în formarea personalității de creație putem numi *procesul cunoașterii*, caracterul dialectic al căruia stimulează nu numai nivelul intelectual și informațional al personalității, dar într-o măsură considerabilă, perfecționează procesele psihice, dezvoltă capacitățile de creație ale studenților instituțiilor superioare de artă. Astfel în perioada de instruire universitară sunt structurate și ordonate toate calitățile și capacitățile viitorului profesionist. Majoritatea programelor de studii la specialitate, la rând cu obiective de pregătire pur profesională a specialistului înaintază, deasemenea, și obiective de direcție strategică a procesului instructiv-educativ în instituția superioară de *învățământ artistic* în scopul formării *tânărului specialist* capabil să formuleze și să implementeze proiecte de creație. Ca reper de bază în pregătirea specialistului de acest rang devine *interdisciplinaritatea* care reflectează caracterul dialectic al *procesului de cunoaștere*, structura lui multilaterală în constituirea personalității de creație.

La începutul secolului XX, în desfășurarea *procesului de creație* au fost remarcate anumite etape interdependente. Găsim referințe la această problemă în lucrările lui C. H. Bower, R. Berger, I. Bontaș, C. Bârzea, E. H. Gombrich, L. D'Hainaut, Sig. Freud, etc. (1-7). Etapele *procesului de creație* diferă parțial de la autor la autor, însă în linii mari ele sunt asemănătoare și cuprind următoarele momente:

Etapa întâi – în mod conștient – **pregătirea**, o stare deosebită de activitate ca premisă de apariție la nivel intuitiv a unei idei noi;

Etapa a doua – în mod inconștient – **incubația** (dezvoltarea „naturală”) – crearea de date, de structuri, de modele, de soluții noi cu asigurarea condițiilor interne și externe;

Etapa a treia – trecerea de la modul inconștient la cel conștient – **inspirația** (iluminarea): apariția bruscă a noului, la început în formă de ipoteză, principiu, concept;

Etapa a patra – în mod conștient – **verificarea** – dezvoltarea ideii, prezentarea ei definitivă și completă, apoi controlul veridicității, autenticității valorii, aplicabilității și eficienței în plan teoretic și aplicativ.

La determinarea etapelor *procesului de creație* întâlnim anumite greutatea în legătură cu modul inconștient de creare a unor noi structuri, modele, soluții etc. Unii cercetători considerau modul subconștient de gândire un mister pentru omenire, alții analizau subconștientul din punct de vedere a fanteziei mitologice, dar cei mai mulți dintre ei au ignorat întrutotul problema aceasta și au negat faptul modului inconștient de creare. Însă, în ultimii ani, problema modului inconștient și în special cel al intuiției, ca componentă firească a *procesului de creație* ocupă un loc aparte în psihologia creației. Pentru cercetarea noastră, un interes deosebit prezintă tratarea etapelor *procesului de creație* propus de Ia. A. Ponomariov [8, p.53]. Autorul, deasemenea evidențiază patru etape ale *procesului de creație*. Însă, deosebirea principială constă în caracterizarea etapelor, bazată pe faptul trecerii de la investigații organizate conștient, argumentate logic spre o rezolvare intuitivă. La început această modalitate nu se conștientizează și conținutul pare să nu aibă legătură cu conținutul căutărilor precedente, iar evoluția ce urmează intuitiv va găsi rezolvarea necesară care se va încheia logic.

Un astfel punct de vedere ne permite să remarcăm următoarele etape ale *procesului de creație*:

Etapa întâi – **etapa analizei logice**, când studentul are de rezolvat o problemă de creație, el deține cunoștințe ce dau posibilitatea rezolvării acestei probleme, însă variantele propuse de el de fiecare dată sunt respinse;

Etapa a doua – **rezolvarea intuitivă** – perioada rezolvării inconștiente a problemei, atunci când caracteristicile aliorii stimulează starea generală intelectual-emoțională a personalității, provocând o previziune inconștientă, o rezolvare intuitivă;

Etapa a treia – **expunerea verbală a rezolvării intuitive**. În acest moment, studentul care implementează *proiectul de creație* simte, că acesta este realizat, dar nu e în stare să explice cum a fost găsită calea spre realizare. E nevoie de o activitate specială sau deseori de comunicare, în care realizarea ar

căpăta o prezentare verbală și conștientă mult mai clară.

Etapa a patra – **formalizarea soluționării verbale**. Este în strânsă legătură de soluționarea unei sarcine speciale – formularea definitivă, logică și perfectă a soluției găsite.

O astfel de caracterizare a structurii etapelor de constituire a *procesului de creație* ne permite, pe larg și mai clar structural, să promovăm obiective concrete ce stau în fața pedagogului școlii superioare care realizează diriguirea activității de cunoaștere a studenților.

Pe lângă desăvârșirea conținutului intelectual-informațional al materiei de studiu, un obiectiv de bază în organizarea *procesului de cunoaștere* este stimularea capacității intuitiv-emoționale în dezvoltarea personalității. O condiție determinantă în procesul de rezolvare a problemei date poate fi *interdisciplinaritatea* care stăpânește un potențial imens în desăvârșirea tuturor componentelor *procesului de cunoaștere* și ca urmare, stimulează formularea și soluționarea anumitor sarcini de creație de către *specialistul tânăr*, absolvent al instituției superioare de învățământ artistic. În așa fel, legătura între disciplinele general-teoretice și disciplinele din modulele speciale cum ar fi: mitologia, filosofia, sociologia, istoria artelor plastice, istoria muzicii, pedagogia se desfășoară nu în dependență de principiul informațional despre proces, eveniment, fenomen sau particularități comune, dar pentru crearea unui orizont intelectual-informațional, unor convingeri în perceperea condițiilor din etapa istorică, sau perioada de activitate a personalității sau întregului popor ce-au determinat dezvoltarea cultural-istorică și apariția diferitor idei, opinii, teorii. De exemplu, în dezvoltarea problemelor conceptuale de existență antică și în tendința de a cuprinde și de a înțelege universul, lumea, în scopul formării unei imagini ample despre viața spirituală și culturală a acestei etape istorice a omenirii și în perceperea lumii înconjurătoare este destul de efectivă și utilă informația despre arta muzicală, care era înțeleasă ca unitate a artelor – poezie, dans și muzică. Pitagora, Platon și Aristotel considerau că muzica determină ordinea în Univers, la fel ea stabilește o armonie în corpul omenesc. Melodia și ritmul schimbă dispoziția omului, modifică starea lui emoțională. O noțiune de bază în etica lui Pitagora era – euritmul – capacitatea omului de a găsi un ritm exact în toate manifestările de viață și activitate – cânt, joc, dans, grai, gest, gând, faptă, în naștere și moarte.

„Acțiunea educațională, unică prin esență și finalitatea sa, constituită dintr-un ansamblu de componente, cu implicații profunde asupra educației omului și societății, se orientează la o cercetare *interdisciplinară* cu condiția că valorificarea rezultatelor obținute în interiorul diferitelor discipline să se facă prin prisma finalității ei”. [9, p.37]

Abordarea competentă și eficientă a desăvârșirii profesionale necesită eforturi multidisciplinare conjugate între diferite categorii de materie de studiu. „*Interdisciplinaritatea* presupune depășirea unor hotare, eliminarea unor cadre rigide, ca domenii exclusive ale unei discipline, transferul rezultatelor de la o disciplină la alta, în scopul unei explicări mai ample și profunde a fenomenelor, realizându-se astfel o coordonare a diferitelor unghiuri de vederii în locul predominării unuia dintre ele”. [9, p.44] Pe lângă intensitatea intelectual-informațională a disciplinelor, formarea cunoștințelor, abilităților, deprinderilor, cadrele didactice trebuie neapărat să contribuie la dezvoltarea reală a extensiunii intelectuale și emoționale a personalității studentului, iar aptitudinile lui intuitive ar fi putut forma un tip de personalitate spiritual distinsă.

Dimensiunile de prim plan al proiectului de educație în mileniul III sunt “a învăța să cunoști” și „a învăța să faci”. Pe lângă multiplele valente ale acestor demersuri mai specificăm, de asemenea, “capacitatea de a stabili punți – punți între diferite cunoștințe, între aceste cunoștințe și semnificațiile lor în viața noastră de zi cu zi; între aceste cunoștințe și semnificațiile și posibilitățile noastre interioare. Demersul *interdisciplinar* va fi complementul indispensabil al demersului disciplinar, căci el va duce la o ființă neîncetat re-unită, capabilă să se adapteze la exigențele schimbătoare ale vieții profesionale și dotată cu o flexibilitate permanent orientată către actualizarea propriilor potențialități interioare” [10, p.37]

Analizând formularea și rezolvarea problemelor de creație de către studenții instituției superioare de *învățământ artistic* în procesul de studiere a cursurilor de mitologie, filosofie, pedagogie, sociolo-

gie, istoria artelor plastice, etc., **putem rezuma că:**

- anume *interdisciplinaritatea* crează o bază productivă intelectual-emoțională de căutare a situațiilor nestandard și de găsim a unei soluționări adecvate;
- folosirea informației din disciplinele înrudite, formarea unei atmosfere de intensitate emoțională și intelectual de căutare creativă contribuie la organizarea *procesului de cunoaștere* a dezvoltării componentului intuitiv atât de necesar în *procesul de creație*;
- capacitatea formulării și implementării *proiectelor de creație* de către *tânărul specialist* absent al instituției superioare de *învățământ artistic* foarte mult depinde de abilitatea cadrelor profesionale de a organiza procesul de instruire;
- *interdisciplinaritatea* oferă studenților acces la evaluarea corectă a situațiilor, la trăiri și comportamente pozitive, dezirabile;
- prin structura sa, educația este rezultatul interferenței și fuziunii unor factori de natură macro - și microsocioală, fapt ce reclamă o abordare *interdisciplinară*.

Referințe bibliografice

1. BOWER, C. H. *Philosophical perspectives for education*. Glenview, Illinois, 1970.
2. BERGER, R.. *Artă și comunicare*. București, 1976.
3. BONTAȘ, I.. *Pedagogie*. București: Editura IV, 1998.
4. BĂRZEA, C. *Arta și știința educației*. București: E.D.P., 1995.
5. D'HAINAUT, L. *Programe de învățământ și educație permanentă*. București: E.D.P., 1981.
6. GOMBRICH, E. H. *Artă și iluzie*. București: Editura ALL, 1973
7. FREUD, S. *Psihologia inconștientului*. București: Editura TREI, 2000.
8. ПОХАМАРЕВ, Я.А. *Психология творчества*. Москва, 1976.
9. CUZNEȚOV, L., BANUH, N. *Filosofia educației. Ghid metodologic*. Chișinău: Centrul Ed.-poligrafic al UPS „Ion Creangă”, 2004.
10. GHIȘ, V. *Pedagogia contemporană – Pedagogia pentru competențe*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2005.